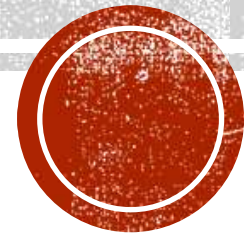

7 КЛАС
УКРАЇНЬКА МОВА
ПОМИЛКИ ПІД ЧАС УЖИВАННЯ ДІЄПРИСЛІВНИКІВ
СТРЕМБИЦЬКА Л.А.

Творення і вживання дієприслівників

Дієприслівник означає **другорядну** дію порівняно з основною дією того самого предмета:

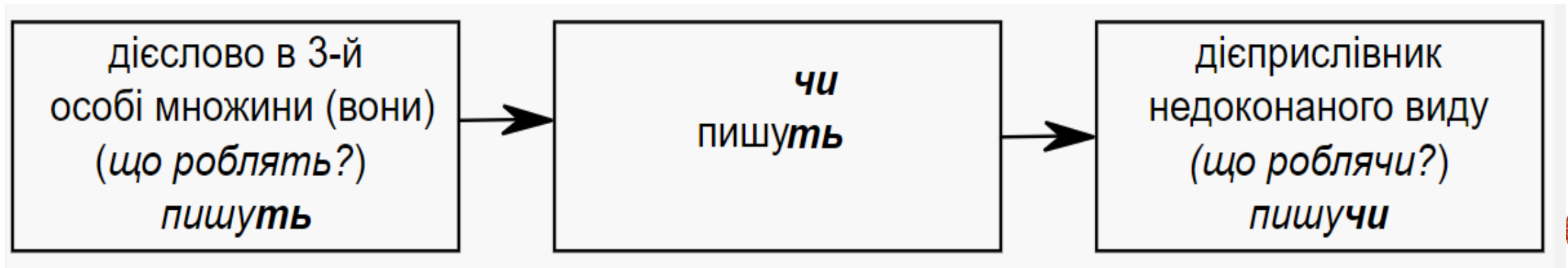
Відпочиваючи, читаю.

Дієприслівники бувають **недоконаного** і **доконаного** виду.

Дієприслівники **недоконаного виду** (**що роблячи?**) називають дію, одночасну з основною дією.

Вони творяться від теперішнього часу дієслова за допомогою суфіксів -учи (на письмі ще -ючи) для І дієвідміни і -ачи (-ячи) для II дієвідміни. Для цього досить дієслово поставити в 3-й особі множини теперішнього часу (**що роблять?**) і -ть замінити на -чи: несуть — несучи, борються — борючись, гуркотять — гуркотячи.

Дієприслівники **доконаного виду** (**що зробивши?**) називають дію, яка передує основній дії: Відпочивши, читаю.

Вони творяться від минулого часу дієслова доконаного виду (**що зробив?**) за допомогою суфікса -ши: сказав — сказавши, приніс — принісши, переміг — перемігши.

минулий час дієслова
доконаного виду
(що зробив?)
написав

написав+ши

дієприслівник
доконаного виду
(що зробивши?)
написавши

Зауважте! У кінці дієприслівників завжди пишеться буква **и**. Дієприслівники треба відрізняти від близьких за звучанням активних дієприкметників у називному відмінку множини, які на відміну від дієприслівників мають закінчення **-і**: дієприслівники відповідають на питання *що роблячи?* (сяю**чи**, реву**чи**, сидя**чи**), дієприкметники — на питання *які?* (сяю**чі**, реву**чі**, сидя**чі**).

Дієприслівник можна вживати лише тоді, коли в реченні до одного діяча відноситься щонайменше дві дії. У такому разі дієприслівником позначають менш важливу, другорядну дію.

Наприклад, не можна вжити дієприслівник в реченні: Коли в грядущє **дивимось** сьогодні, нам **уявляються лави** молоді, бо тут кожна дія стосується іншого діяча: дивимось — **ми**, а уявляються (хто? що?) — **лави**.

І навпаки, в реченні: Коли в грядущє **дивимось** сьогодні, **бачим** лави молоді можна вжити дієприслівник, бо обидві дії стосуються того самого діяча **ми** — ми дивимось і ми бачим: В грядущє дивлячись сьогодні, ми бачим лави молоді... (М. Нагнибіда.)

Дієприслівник прилягає до присудка, окреслюючи другорядний процес, що його зазвичай виконує підмет. Розгляньмо три речення:

1. Сонце **піднімається** з-за обрію та **освітлює** долину.

2. **Піднімаючись** із-за обрію, сонце **освітлює** долину.

3. Сонце **піднімається** з-за обрію, **освітлюючи** долину.

У реченні (1) суб'єкт — сонце є підметом, який виконує два рівноправні процеси (*піднімається* та *освітлює*).

У реченні (2) мовця цікавить передусім освітлювання долини, тобто процес *освітлює* буде основним, а поданий дієприслівником *піднімаючись* — другорядним, що супроводжує основний.

У реченні (3) навпаки, йдеться насамперед про рух сонця, тому другорядний процес подано дієприслівником *освітлюючи*.

1. Граматичну помилку допущено в реченні

А Коли ми проходили повз вежу, годинник пробив шосту.

Б На годиннику була шоста, коли ми проходили повз вежу.

В Проходячи повз вежу, ми почули бій годинника.

Г Годинник пробив шосту, а ми тільки проходили повз вежу.

Д Проходячи повз вежу, годинник пробив шосту годину

2. Неправильно побудовано речення

А Побачивши в магазині нову енциклопедію, я захотів її переглянути.

Б Ще не ходячи до школи, мама читала мені вірші Марійки Підгірянки.

В Слухаючи доповідь однокласниці, ми робили деякі нотатки.

Г Створюючи виставу, режисер суттєво осучаснив текст класичної п'єси.

3. Граматично правильне закінчення речення «*Читаючи «Зачаровану Десну» О. Довженка...*»

А збагачується ваше мовлення.

Б ви збагачуєте своє мовлення.

В звертається увага на багатство мови.

Г вас зацікавляють багато епізодів.

Д перед нами постає світ дитинства.

4. Не можна замінити дієприслівниковий зворот підрядним обставинним у реченні

А Вийшовши з густого соснового лісу, ми побачили велике поле маків.

Б Євген Черниш сидів на траві оддалік, спершись підборіддям на руки.

В Квіти згортали пелюстки, відчуваючи наближення нічної прохолоди.

Г Почувши про приїзд театру мініатюр, учні зібралися в актовому залі.

Д Працюючи в сучасних лабораторіях, потрібно мати глибокі знання.

5. Граматично правильне продовження речення «Обираючи стиль одягу,..» подано в рядку

А витрачається багато часу.

Б зважайте на певні норми.

В підкреслюється індивідуальність.

Г велике значення має колір.

Д ваш гардероб має залежати від погоди.

6. Граматично правильне закінчення речення «*Приїхавши до Криму,..*»

А мене відразу захопив п'янкий аромат олеандрів.

Б перед вами раптово розпросториться лазурове море.

В дітлахи швидко засмагли під лагідним сонцем.

Г згадуються неперевершені поезії Адама Міцкевича.

Д усіх відпочивальників гостинно зустрічає Сімферополь.

7. Граматично правильне продовження речення «Занотовуючи результати експерименту, ...»

А деякі з них виявилися несподіваними.

Б у мене виникли сумніви.

В консультуйтеся з науковим керівником.

Г важливими є всі числові показники.

Д нарешті окреслюється подальший план роботи.

8. Граматично правильне продовження речення «Купуючи мобільний телефон,...» наведено в рядку

А не забудьте уточнити термін гарантії.

Б нам запропонували три різні марки.

В у нас виникли великі сумніви.

Г до дівчат привітно усміхнувся продавець.

Д у мене несподівано з'явилась ідея.

9. Граматичну помилку допущено в реченні

А Будь ласка, перебуваючи на вокзалі, намагайтеся не смітити.

Б Перебуваючи на вокзалі, просимо вас не смітити.

В Не смітіть, перебуваючи на вокзалі.

Г Просимо вас не смітити на вокзалі.

Д Будь ласка, не смітіть, коли ви перебуваєте на вокзалі.

10. Граматичну помилку допущено в реченні

А Чому турист, оплативши квитки, не може їх роздрукувати?

Б Бронюючи номер у готелі, я можу поговорити з менеджером?

В Побувавши в різних країнах, де вам сподобалося найбільше? ☒

Г Як він може подорожувати, не маючи навіть паспорта?

Д Загубивши ключ, ви відразу звернулися до адміністратора?

11. Граматичну помилку допущено в реченні

А Листки, кружляючи й шарудячи, падають додолу.

Б Читаючи цей роман, у моїх очах з'явилися слюзи.

В Дівчина йшла по дорозі, весело наспівуючи бадьору пісеньку.

Г Безмежно зрадівши, Оксана закружляла в танку.

Д Відшукавши в Інтернеті інформацію, я зміг підготувати доповідь.

12. Позначте речення, у якому одиничний дієприслівник ПОТРІБНО відокремити комою (розділові знаки пропущено):

А Гуркіт канонади ревів не перестаючи.

Б Бійці сиділи деякий час задумавшись.

В Пряме дерево і вмирає стоячи.

Г Людина! Це ж яке слово! Його треба говорити стоячи.

Д Похитуючись Соломія підійшла до столу.

13. Позначте речення, що потребує редагування:

А Сніжинки з інеєм ще більше закрутилися, стовпом здіймаючись угору.

Б Сидячи на березі річки, милуюся її повільною течією.

В Хтось кидає жарт, розсмішивши всіх навколо.

Г Прочитавши цікаву книжку, хочеться поділитися враженнями з іншими.

Д За таких обставин не будемо сидіти склавши руки.

14. НЕПРАВИЛЬНО побудовано речення

А Працюючи над романом «Музей покинутих секретів», Оксана Забужко переглянула велику кількість архівних джерел.

Б Згадуючи своє дитинство, Юрій Андрухович щемливо змальовує його в романі «Таємниця».

В Прагнучи етнографічної точності, письменниця Марія Матіос заглиблюється в побут і духовність гуцулів.

Г Читаючи роман Івана Багряного «Тигролови», виразно вимальовується постать Григорія Многогрішного.

15. Граматичну помилку допущено в реченні

А Наполегливо тренуючись, нас не полишає віра в перемогу.

Б Ми наполегливо тренуємося, і нас не полишає віра в перемогу.

В Нас не полишає віра в перемогу, бо ми наполегливо тренуємося.

Г Ми наполегливо тренуємось, і тому нас не полишає віра в перемогу.

Д Якщо будемо наполегливо тренуватися, ми переможемо.

16. Граматично правильне речення утвориться, якщо до фрагмента «Переглянувши фільм,...» додати

А проводиться обов'язковий аналіз гри акторів.

Б хлопці поділилися своїми враженнями з нами.

В він надзвичайно сподобався всім моїм друзям.

Г з радістю знову перечитується художній твір.

17. Редагування потребує речення

А Урахувавши досвід попередників, можеш уникнути багатьох помилок.

Б Довідавшись про щось першим, обов'язково поділюся з друзями.

В Будь готовий до труднощів і зневіри, будуючи повітряні замки.

Г Розв'язуючи задачу, спочатку вона здалася мені дуже складною.

Д Усвідомлюючи наслідки власних учинків, дій відповідально.

18. Потребує редагування речення

А Формуючи завдяки спорту міцні м'язи, людина вдосконалює своє тіло.

Б Спорт загартовує й характер, виховуючи наполегливість і силу волі.

В Тренуючи різні групи м'язів, не забувай розвивати й свій інтелект.

Г Зміцнівши фізично, завжди ставай на захист слабших за тебе.

Д Попрацювавши на різних тренажерах, спорт стане ще більш корисним.

**19. Граматично правильне речення можна утворити,
якщо до фрагмента**

«Оглядаючи експозицію музею, ...» додати

А екскурсоводом було наведено невідомі факти про неї.

Б усі експонати вразили нас своїм різноманіттям.

В уважно слухайте гіда, робіть короткі записи.

Г наші знання з історії були дуже доречними.

Д це чудова можливість поринути в минуле.

20. Граматично правильне речення можна утворити, якщо до фрагмента «Мандруючи Олешківськими пісками, ...» додати

А нас вражала неповторна краса степової природи.

Б стан нашого здоров'я значно покращився.

В було зроблено багато цікавих фотографій.

Г легенди й перекази зачаровували таємничістю.

Д ми ще раз упевнилися в неповторності України.

21. Граматично правильне продовження речення «*Вибираючи стиль одягу, ...*» наведено в рядку

А людині притаманно прагнення мати привабливий, а інколи й вишуканий вигляд.

Б досить просто створюється особливий, індивідуальний, не схожий на інших образ.

В не завжди увага зацентована на перевагах фігури й приховуванні недоліків.

Г зовнішність підкреслюється або ж, навпаки, погіршується невдалими поєднаннями.

Д ми хочемо бути в центрі уваги й відчувати на собі сповнені захоплення погляди.

22. Граматично правильне продовження речення «*Перебуваючи на екскурсії в Холодному Яру,..*» наведено в рядку

А хлопців зацікавили розлогі столітні дуби.

Б сповнюєшся дивовижною силою козацького краю.

В запам'яталося місце освячення гайдамацької зброї.

Г нас здивував таємничий Мотронинський монастир.

Д нам розповіли про історію написання роману «Залишенець».

23. Редагування потребує речення

А Кинувши оком на полиці книжкової шафи, достеменно знаєш, до кого ти завітав у гості.

Б Упорядковуючи свою бібліотеку, пам'ятай про тематичну спорідненість друкованих видань.

В Хтось розставляє книжки на полицях, орієнтуючись на колір і на матеріал палітурок.

Г Не маючи можливості прочитати все, що є, у тебе повинно бути стільки книг, скільки спроможний досягнути.

Д Поєднуючи цікавий зміст та оригінальне оформлення, книга може стати ще й справжнім раритетом, пам'яткою культури.

24. Потребує редагування речення

А Готуючись до іспитів, зазвичай користуються переліком екзаменаційних питань.

Б Розподіливши питання за розділами, позначте неопрацьовані, складіть план дій.

В Проконсультувавшись із викладачем, починаємо повторення складного матеріалу.

Г Систематизуючи інформацію, робіть нотатки, кресліть схеми, використовуйте маркери.

Д Побачивши в такому списку проблемні теми, нехай відчай не охоплює вас.

25. Граматично НЕПРАВИЛЬНЕ продовження речення
«Добираючи збалансовану дієту,..» наведено в рядку

А ураховуйте користь її не лише для вашого тіла, а й для розуму.

Б переконайтеся, що отримаєте достатню кількість необхідних білків.

В правильне харчування буде корисним для вашого здоров'я загалом.

Г до свого раціону додайте овочі й фрукти, багаті на клітковину.

26. Редагування потребує речення

А Більшість мандрівників, збираючись у подорож, дбає про проїзні документи на потрібний транспорт.

Б Заздалегідь придбавши квитки, подорожувальники матимуть більше часу для ретельної підготовки до мандрівки.

В Пакуючи валізи, має бути написаний докладний перелік необхідних під час подорожі речей.

Г Проаналізувавши пропозиції готельного ринку, завчасно оберіть помешкання в пункті призначення.

Д Дослухавшись до порад досвідчених мандрівників, можемо спланувати поїздку з урахуванням власних уподобань.

**27. Граматично правильне продовження речення
«Перечитуючи твої листи,..» наведено в рядку**

А у мене покращився настрій.

Б мені пригадалися давні події.

В Карпати здавалися реальністю.

Г є можливість поринути в минуле.

Д знову згадую нашу цікаву подорож.

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

Виконати впр.190

